

UCHWAŁA

Komisji ds. postępowania habilitacyjnego dr Kornelii Ćwiklak w sprawie nadania jej stopnia doktora habilitowanego nauk humanistycznych w zakresie literaturoznawstwa

Komisja ds. postępowania habilitacyjnego dr Kornelii Ćwiklak, obradująca 25 listopada 2019 roku w pełnym, siedmioosobowym składzie (zob.: Protokół), po zapoznaniu się z dokumentacją wspomnianego postępowania i stwierdzeniu, iż wszystkie recenzje zawierają jednoznacznie pozytywne konkluzje i że ich autorzy zgodnie podkreślają znaczny wkład habilitantki w rozwój badań komparatystycznych nad współczesną prozą polską i niemiecką – po dyskusji, w jawnym, jednomyślnym głosowaniu – postanowiła poprzeć wnioszek dr Kornelii Ćwiklak o nadanie jej stopnia doktora habilitowanego nauk humanistycznych w zakresie literaturoznawstwa i zarekomendować to stanowisko Radzie Wydziału Filologii Polskiej i Klasycznej Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu.

Poznań, 25 listopada 2019 r.

prof. Andrzej Skrendo (przewodniczący) ..... *Andrzej Skrendo*
dr hab. Agnieszka Czyżak (sekretarz) ..... *Agnieszka Czyżak*
prof. Aleksandra Ubertowska (recenzentka) ..... *Aleksandra Ubertowska*
prof. Zbigniew Chojnowski (recenzent) ..... *Zbigniew Chojnowski*
prof. Bogusław Bakula (recenzent) ..... *Bogusław Bakula*
prof. Ewa Ihnatowicz (członkini) ..... *Ewa Ihnatowicz*
prof. Piotr Śliwiński (członek) ..... *P. Śliwiński*

Poznań, 25 listopada 2019

UZASADNIENIE

Uchwały Komisji w sprawie nadania dr Kornelii Ćwiklak stopnia doktora habilitowanego nauk humanistycznych w zakresie literaturoznawstwa

1. Pani Kornelia Ćwiklak ukończyła magisterskie studia polonistyczne z wyróżnieniem na Uniwersytecie im. Adama Mickiewicza w Poznaniu w roku 1990; pracę dyplomową *Polskie przekłady „Fausta” Johanna Wolfganga Goethego. Studium porównawcze* napisała na seminarium prof. dr hab. Jerzego Ziomka. Stopień doktora nauk humanistycznych uzyskała na macierzystym Wydziale Filologii Polskiej i Klasycznej UAM w roku 2004 na podstawie rozprawy *Bliscy nieznajomi. Górnośląskie pogranicze w polskiej i niemieckiej prozie współczesnej*, napisanej pod kierunkiem prof. dr hab. Ewy Wiegandt; recenzentami byli prof. dr hab. Małgorzata Czermińska oraz prof. dr hab. Hubert Orłowski.

2. W latach 1994-2002 została zatrudniona na stanowisku asystenta w Instytucie Filologii Polskiej UAM (później wykładowcy). Od 1 października 2006 roku dr Kornelia Ćwiklak została zatrudniona na stanowisku adiunkta na Wydziale Pedagogiczno-Artystycznym UAM.

3. Po zdobyciu stopnia naukowego doktora Kornelia Ćwiklak opublikowała dwie monografie autorskie (pierwsza z nich jest książkową wersją doktoratu, druga została wskazana jako osiągnięcie naukowe w rozumieniu art.16 Ustawy o stopniach i tytułach), dwadzieścia artykułów w książkach

zbiorowych i dziewiętnaście w czasopiśmie naukowych. Dr Ćwiklak była także redaktorką dwóch tomów monografii wieloautorskiej *Baśń we współczesnej kulturze* oraz współredaktorką trzech tematycznych numerów „Rocznika Ostrowskiego Towarzystwa Naukowego” (nr 5 *Między lokalnym i globalnym*, nr 7 *Kultura lokalna*, nr 8 *Pamięć pogranicza*).

4. Po roku 2004 dr Ćwiklak uczestniczyła w realizacji dwóch dużych projektów badawczych: *Romantyzm środkowoeuropejski w kontekście postkolonialnym* oraz *Regionalizm w badaniach literackich: tradycja i nowe orientacje*. Należy także docenić jej współpracę z Université libre de Bruxelles w latach 2010-2014.

5. Habilitantka wymienia w dokumentacji 30 międzynarodowych i ogólnopolskich konferencji naukowych, w których uczestniczyła z referatem i które sama uznaje za ważne; w przypadku kilku z tych konferencji była ich współorganizatorem.

6. **Wszystkie recenzje** dorobku dr Ćwiklak oraz rozprawy *Literackie podróże do Niemiec i Polski. Studia imagologiczne* (Poznań 2019) wskazanej jako podstawa przewodu habilitacyjnego **zawierają pozytywne konkluzje równoznaczne z poparciem wniosku o nadanie jej stopnia naukowego doktora habilitowanego nauk humanistycznych w zakresie literaturoznawstwa.**

7. Wszyscy recenzenci są zgodni w pozytywnej ocenie działalności habilitantki i jej dorobku, potraktowanego jako całościowe przedsięwzięcie. Prof. Bogusław Bakuła stwierdza: „Ocena dorobku naukowego dr Kornelii Ćwiklak, nienagannie przygotowanego, co sprzyja refleksyjnej i niosącej wiele pożytku lekturze, jest zadaniem wymagającym. Habilitantka przedstawiła imponujący dorobek składający się z monografii autorskich, prac zbiorowych przygotowanych redakcyjnie oraz serii artykułów, uporządkowanych

tematycznie”. Docenia znaczenie książki doktorskiej *Bliscy nieznajomi* uznając ją za podstawę tematyczną i metodologiczną dalszych badań. Prof. Bakula podkreśla także konsekwencję metodologiczną habilitantki: „W zakresie komparatystyki ważne są dla dr K. Ćwiklak impulsy badawcze wpływające zarówno z ujęć tematologicznych, konceptualizujących kategorie tematu, wpływu, pogranicz, dialogu międzyliterackiego i międzykulturowego, a zwłaszcza małych ojczyzn, ale także płynące ze studiów postkolonialnych oraz badań imagologicznych”. Wskazuje, iż tę konsekwencję było widać od początku akademickiej drogi habilitantki. Prof. Bakula dostrzega wagę przedstawionego dorobku: „Dr Kornelia Ćwiklak jest badaczką realizującą się przede wszystkim w przestrzeni zagadnień międzyliterackich i międzykulturowych. Podejmuje odważnie trudne problemy i naukowo oraz poznawczo wychodzi z nich zwycięsko. Jej prace cechuje wysoki poziom naukowy, erudycja, elegancja stylu i przenikliwość argumentacji”. O spójności naukowych działań habilitantki mówi również prof. Chojnowski: „Dorobek naukowy doktor Korneli Ćwiklak wydaje się nierozległy, ale na pewno jest spójny – wynika z wytrwałych, ukierunkowanych i konsekwentnie prowadzonych badań” i dalej „habilitantka inspirowała się metodologicznymi przesłankami postkolonializmu, perspektywą postzależnościową, kulturoznawstwem, oraz ideami wpływającymi ze zwrotu topograficznego we współczesnym literaturoznawstwie. Ważne miejsce mają też dociekania nad relacjami polsko-niemieckimi, kwestiami tożsamościowymi, kulturą pogranicza”. Prof. Chojnowski zaznaczył także, że włączenie się dr Ćwiklak w różne nurty badań noworegionalnych było oczywiste jako rezultat wcześniejszych dociekań i skłonności literaturoznawczych.

8. O rozprawie habilitacyjnej zatytułowanej *Literackie podróże do Polski i Niemiec. Studia imagologiczne* prof. Chojnowski pisze: „Autorka postawiła sobie za cel wypracowanie i zastosowanie nowych narzędzi do badań nad prozą, która jest rezultatem odbytych przez pisarzy podróży dalekich i bliskich, w

czasie i przestrzeni, wycieczek, powrotów do krain niegdyś znajomych, wypraw w miejsca znane przez przodków”. Prof. Chojnowski zgłosił wobec pracy pewne zastrzeżenia pisząc m.in., iż formuła „podróży do kraju sąsiada” nie do końca objaśnia zamysł książki, bowiem „w wywodzie pojawiają się rozpoznania, wykraczając poza prostą relację Polacy i Niemcy, Niemcy i Polacy”. Pewne wątpliwości wzbudziło również wzięcie pod uwagę przy selekcji materiału „wysokiej pozycji autorów”, ponieważ (jak pisze prof. Chojnowski) „nie jest ona równoznaczna z intensywnością wpływu na opinię publiczną, a przede wszystkim jest względna i trudna do ustalenia [...] Lepiej byłoby posłużyć się kryterium reprezentatywności, co pozwoliłoby zwiększyć liczbę analizowanych utworów”. Prof. Chojnowski upomniał się też m.in. o nieobecne w naukowym namyśle dr Ćwiklak książki Kazimierza Brakonieckiego: *Polak, Niemiec i Pan Bóg. Olsztyńskie szkice osobiste* (2009) oraz *Dziennik berliński* (2011). Prof. Chojnowski stwierdza jednak w innym miejscu: „Doceniam komparatystyczne zdolności Habilitantki, które są rodzajem usposobienia, a także kompetencji i gotowości do przekraczania granic własnej kultury i języka. W ten sposób komparatystyka nabiera uniwersalizmu i odświeża humanistyczny sens literaturoznawstwa”, choć uznaje następstwo zamieszczonych w książce szkiców za przypadkowe i stwierdza: „Klucz generacyjny i chronologiczny nie ma tu zastosowania czy jakiegoś szczególnego znaczenia”.

9. Podsumowując dorobek habilitantki prof. Ubertowska stwierdza: „Dr Ćwiklak dobrze orientuje się w przemianach, jakie zachodzą w światowej humanistyce, o czym świadczy przeformułowanie pola problemowego i metodologii od wąsko pojętej komparatystyki tekstologicznej do interdyscyplinarnie rozumianej antropologii pogranicza geograficznego i kulturowego. Habilitantka potrafi twórczo mieszać z sobą różne metody badawcze i z tej konwergencji wyprowadzać odkrywcze interpretacje tekstu, osadzonego w sieciach wielorakich praktyk społecznych”. Prof. Ubertowska

uznaje, iż rozprawa akademicka, która stanowi główną podstawę przewodu habilitacyjnego ma przejrzystą i czytelną kompozycję, została podzielona na część teoretyczną (I) i części analityczne (II i III). W części pierwszej „badaczka rekonstruuje historię komparatystyki, by precyzyjnie określić swoją tożsamość badawczą i miejsce, z którego przemawia”. Drugą bazą teoretyczną Autorki – jak zauważa prof. Ubertowska – jest ksenologia. W rozdziale, poświęconym tej podstawie metodologicznej dr Ćwiklak rekapitułuje dokonania badaczy z kręgu ksenologii i koncentruje się na różnych sposobach rozumienia kategorii dialogu, kontaktu, konfliktu kulturowego, figur Innego i Obcego, stereotypu, etnotypu. Aplikacji wspomnianych kategorii teoretycznych dokonuje Autorka w dwóch kolejnych obszernych częściach monografii – poświęconych utworom Horsta Bienka, Petry Reski, Tiny Stroheker, Matthiasa Kneipa, a następnie Andrzeja Stasiuka i Henryka Wańka. Rozdział poświęcony interpretacji książki *Dojczland* Stasiuka prof. Ubertowska uznaje za najmniej autorski, bowiem „składa się w zasadzie głównie z rekapitulacji sądów innych krytyków, zajmujących się twórczością Andrzeja Stasiuka (P. Czaplińskiego, D. Skórczewskiego, Hanny Gosk), autorskie jest zaledwie zakończenie”. Przechodząc do podsumowań prof. Ubertowska stwierdza, iż rozprawa habilitacyjna autorstwa dr Ćwiklak jest „świadectwem dobrego opanowania warsztatu polonistycznego i kulturoznawczego, zarówno we fragmentach teoretycznoliterackich, jak i tam, gdzie badaczka stosuje kategorie teoretyczne (zwłaszcza z zakresu genologii) w analizach konkretnych utworów”, a imponuje interdyscyplinarne zaplecze prac badawczych habilitantki, która wykorzystuje inspiracje płynące ze strony studiów nad pamięcią, postkolonializmu, geopoetyki, genologii, tradycyjnej komparatystyki, socjologii. Zdaniem prof. Ubertowskiej praca pozostawia jednak pewien niedosyt m.in. „w obszarze możliwych odwołań komparatystycznych do figur Innego, które pełnią w polskim imaginariu etnicznym i tożsamościowym nieco odmienne funkcje”. Wskazuje na brak w rozważaniach figury Żyda, jako fantazmatu o „silniejszym, bardziej afektywnym

ładunku znaczeniowym, który jest niezwykle trwały w polskiej kulturze, a zarazem zmienny w czasie, wchłaniający przemiany cywilizacyjne o charakterze lokalnym i globalnym”. Słabszym punktem pracy wydaje się prof. Ubertowskiej także konstrukcja poszczególnych rozdziałów, co skłania ją do wyrażenia opinii, iż „wywody argumentacyjne mogłyby być bardziej zdyscyplinowane” czasami bowiem poszczególne ogniwa interpretacji nie tworzą spójnego wywodu. Za przejaw tej skłonności prof. Ubertowska uznaje zbyt rozbudowane fragmenty biograficzne. Recenzentka upomina się także o pogłębienie formuły „postpamięci” Marianne Hirsch i dodaje „korzystne dla książki okazałoby się szersze wykorzystanie określonych opracowań, choćby kanonicznej w teorii postkolonialnej rozprawy Mary Louis Pratt *Imperialne spojrzenie. Pisarstwo podróżnicze a transkultuacja*”, która mogłaby okazać się bardzo pomocna w poszerzeniu horyzontu interpretacyjnego omawianych przez Habilitantkę utworów. Prof. Ubertowska dodaje na koniec zastrzeżenie: „Dziwi nieco brak w rozprawie odwołań do dorobku Alexandra von Humboldta, autora niezwykle ważnego dla literatur niemieckiego obszaru językowego”.

10. W konkluzji prof. Ubertowska podkreśla: „wrażenia z lektury rozprawy dr Ćwiklak są pozytywne; wzbogaca ona obszar wiedzy z zakresu komparatystyki o ciekawe analizy i przemyślenia, odnosząc je do wielu kontekstów pozaliterackich”, a następnie podsumowuje całość swoich rozważań: „Stwierdzam, że dorobek naukowy dr Kornelii Ćwiklak spełnia wymogi, sformułowane w ustawie i przychyliam się do wniosku o nadanie jej tytułu doktora habilitowanego w zakresie literaturoznawstwa”. Również prof. Chojnowski w zakończeniu recenzji stwierdza: „Pewne uchybienia warsztatowe, potknięcia merytoryczne i inne niedostatki opracowania dr Kornelii Ćwiklak nie zmieniają mojej opinii, że Jej rozprawa pt. *Literackie podróże do Polski i Niemiec. Studia imagologiczne* wnosi do polskiego literaturoznawstwa ważką i potrzebną problematykę”, a konkluzja brzmi: „Uwzględniając: pozytywną ocenę

dorobku, a zwłaszcza rozprawy habilitacyjnej, dobrą jakość uzyskanych wyników, aktywność na polach działalności naukowej, dydaktycznej i organizacyjnej, stwierdzam, że dr Kornelia Ćwiklak spełnia warunki ustawowe stawiane kandydatom do stopnia doktora habilitowanego w zakresie literaturoznawstwa. Wnoszę o dopuszczenie dr Kornelii Ćwiklak do dalszych etapów przewodu habilitacyjnego”. Natomiast prof. Bakuła tak formułuje swoją w pełni aprobatywną ocenę: „Monografia jest bodaj czy nie najważniejszym głosem w najnowszych polskich badaniach imagologicznych i ksenologicznych. Znakomicie uzupełnia prace Huberta Orłowskiego na temat *Polnische Wirtschaft*, Izabeli Surynt na temat wzajemnego postrzegania się Polaków i Niemców [...] Należy jednak powiedzieć, że dyskusja imagologiczna w literaturoznawczych badaniach polonistycznych i germanistycznych otrzymuje w książce K. Ćwiklak nowe impulsy. Do tego dochodzi znaczący temat badań odnoszących się do semantyki i antropologii podróży, co jest osobną kwestią, zresztą zgrabnie połączoną przez K. Ćwiklak w monografii z innymi tematami”. W obszernym wstępie widać – zdaniem prof. Bakuły – „uporządkowany stan wiedzy, w obrębie której dr Ćwiklak porusza się swobodnie i naukową wprawą, połączoną z niewątpliwym wdziękiem osoby zainteresowanej tym, co robi i czyniącej to z pasją”. Prof. Bogusław Bakuła podkreśla, że rozprawa dr K. Ćwiklak jest świetna naukowo i poruszająca w sferze emocjonalnej. Stwierdza także: „Uważam ją za jedną z lepszych polskich monografii dotyczących tematu relacji polsko-niemieckich nakreślonych przez obie literatury w ostatnich 40-30 latach. Autorka nie wyczerpuje tematu w znaczeniu ilościowym, ale daje przekonujący obraz relacji bogatych nie tylko w znaki nostalgii, które wynikają z historii i współczesnych potrzeb części obu społeczeństw”. Prof. Bakuła stwierdza w konkluzji: „Praca ta jest nie tylko ważna na polu polonistyczno-germanistycznym, ale istotna jako głos w polsko-niemieckim dyskursie kulturalnym. Z całym przekonaniem, uznając również za istotny dorobek organizacyjny i dydaktyczny dr K. Ćwiklak uważam, iż monografia *Literackie*

podróże od Polski i Niemiec. Studia imagologiczne spełnia wymogi stawiane w Ustawie pracom habilitacyjnym, co jednoznacznie, w mojej ocenie, rekomenduje jej Autorkę do stopnia doktora habilitowanego”.

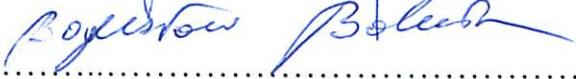
11. Na koniec warto podkreślić, iż wszyscy recenzenci z uznaniem piszą nie tylko o osiągnięciach dydaktycznych i organizacyjnych dr Kornelii Ćwiklak, ale także o jej zasługach w popularyzacji literatury oraz aktywności w środowisku lokalnym. Opinie wystawione przez członków komisji również doceniają dydaktyczne, organizacyjne i popularyzatorskie zasługi habilitantki oraz jej dorobek naukowy.

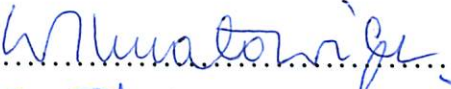
prof. Andrzej Skrendo (przewodniczący) .....

dr hab. Agnieszka Czyżak (sekretarz) .....

prof. Aleksandra Ubertowska (recenzentka) .....

prof. Zbigniew Chojnowski (recenzent) .....

prof. Bogusław Bakuła (recenzent) .....

prof. Ewa Ihnatowicz (członkini) .....

prof. Piotr Śliwiński (członek) .....